

POROČILO

DOM UPOKOJENCEV KRANJ

Ramovš (1994: 217) ugotavlja, da imajo starostniki, ki so v domovih za stare, verjetno najboljši standard materialne oskrbe v naši zgodovini doslej. Tudi stari v domačem okolju so s pokojninami in socialnimi podporami verjetno materialno bolje preskrbljeni, kot so bili nekoč. Ob tem pa ugotavljamo, da so starostniki tako po domovih kot v domačem okolju socialno marginalizirani in psihično osamljeni kot verjetno nikdar doslej.

ZGODOVINA ORGANIZACIJE

V začetku sedemdesetih let prejšnjega stoletja je v Kranju nastala ideja, da se za potrebe starejših občanov zgradi dom. Iz dokumentov je razvidno, da je bila idejna podlaga za začetek gradnje »Program za starejše ljudi v Kranju«, ki ga je konec leta 1969 izdelal center za socialno delo v Kranju. Strokovne in idejne podlage omenjenega programa so še vedno aktualne. Naj navedem samo nekatere:

- Dom za stare ljudi naj bo integralni del okolja, v katerem stoji.
- Obdrži naj videz in občutek pravega stanovanjskega okolja, v katerem se bo vsak stanovalec počutil doma.
- Kuhinjske kapacitete naj bi bile večje, da bi se lahko v domu hranili tudi drugi starejši ljudje (dietna menza).
- Predviden je razvoz kosil na domove.
- Začasno varstvo v domu v času letnih dopustov in dnevno varstvo.
- Predvidena je organizacija službe za nego starejših ljudi in pomoč na domu.
- Dom naj bi sčasoma postal lokalni center družabnega življenja zlasti starejših ljudi, ki živijo izven doma.

Dom upokojencev Kranj je bil uradno ustanovljen leta 1973 kot splošni socialni zavod

in s sklepom vlade preoblikovan v javni socialnovarstveni zavod. Leži v neposredni bližini mestnega središča, sredi stanovanjskega naselja Planina. Stanovalci se lahko sprehodijo do starega mestnega jedra, blizu so pošta, trgovina, cerkev, banka itn.

OSNOVNA DEJAVNOST

Zakon o socialnem varstvu kot edini zakonski akt v Sloveniji, ki določa vlogo države pri zagotavljanju socialno varstvenih pravic državljanom, je v 50. členu določil, da dom za starejše opravlja institucionalno varstvo starejših ter pomoč posamezniku in družini na domu. Dom za starejše opravlja priprave okolja, družine in posameznikov na starost. Lahko opravlja tudi gospodarsko dejavnost, če je ta namenjena višji kvaliteti življenja in varstva starejših občanov.

V okviru svoje temeljne dejavnosti, nastanitve in oskrbe starejših oseb, ki zaradi starosti ali zdravstvenega stanja ne morejo ali ne želijo več živeti v domačem okolju oz. primarni družini, dom opravlja te naloge:

- sprejema v stalno, začasno in dnevno oskrbo osebe stare nad 65 let, ki zaradi starosti ali drugih okoliščin ne morejo ali ne želijo živeti sami oz. v družini
- zagotavlja nastanitev, starosti ustrezno prehrano in zdravstveno nego
- organizira oblike rehabilitacije, zaposlitve in resocializacije v obliki fizioterapije in delovne terapije
- zagotavlja druge aktivnosti, ki ustrezajo stanju in potrebam stanovalcev doma
- opravlja tudi druge naloge po programu socialnega varstva na nivoju lokalne skupnosti in države.

Dom tudi organizira in izvaja pomoč na domu, pripravlja in organizira dostavo hrane na dom, posoja ortopedске pripomočke, izvaja pranje in likanje perila in sodeluje z drugimi organizacijami, ki opravljajo naloge s področja varstva starejših občanov.

ORGANIZACIJA

Zaposleni v Domu so glede na dejavnost razporejeni v več manjših organizacijskih enot, ki opravljajo naslednje naloge. V enoti »zdravstvena nega« poteka jo poleg zdravstvene nege še konzilijarne specifične zdravstvene storitve, fizioterapijo in delovno terapijo, pomoč in postrežbo in higieno bivalnih prostorov. V enoti »kuhinja« potekata priprava hrane in razdelitev stanovalcem doma in zunanjim uporabnikom in nabava hrane, pijače in drugega materiala. Enota za tehnično vzdrževanje opravlja pranje, likanje in šivanje osebne perila stanovalcev in domskega perila, pranje in likanje perila zunanjim uporabnikom, vzdrževanje zgradbe, naprav in okolice in kurirsko in recepcijsko služb. Skupne strokovne službe so računovodstvo s knjigovodstvom, socialna služba, splošna kadrovska služba in tajništvo. Služba pomoči na domu obsega gospodinjsko pomoč, pomoč pri osebni negi in družabništvo.

DEJAVNOSTI

Izvajanje socialnega varstva starejših temelji poleg zakonskih osnov na programu varstva starejših oseb na področju socialnega varstva v Sloveniji do leta 2005 in na nacionalnem programu socialnega varstva do leta 2005. Prvega je l. 1997 sprejela vlada, drugega pa l. 2000 državni zbor. Dokumenta izhajata iz sodobne socialne politike in stališča, da je treba zagotoviti pogoje, da starejši čim dlje ostanejo v okolju, v katerem živijo, ter da so jim poleg socialnih in zdravstvenih storitev ponujene tudi najrazličnejše druge storitve, servisi in dejavnosti, ki bodo zagotovile aktivno in polno življenje zlasti tistim, ki živijo sami in bi bili brez teh možnosti izolirani iz družabnega dogajanja.

Dom organizira te dejavnosti in storitve:

- *Celodnevne nastanitve in oskrba* je namenjena starejšim občanom, ki imajo določene zdravstvene težave ali pa so se iz različnih drugih

razlogov odločili, da se preselijo v dom. V domu lahko bivajo v 118 enoposteljnih in 45 dvoposteljnih sobah z lastnimi sanitarijami in 2 apartmajih. Imajo čajne kuhinje, jedilnico, delovno terapijo, fizioterapijo, zdravstveno ambulanto, knjižnico in kapelo. Ob nastanitvi je stanovalcem na voljo vsa socialna in zdravstvena oskrba, ki jo potrebujejo. Za boljše kvaliteto bivanja v domu so jim na voljo kulturne in družabne prireditve, izleti, skupine za samopomoč. Veliko k kvaliteti pripomorejo svojci in drugi obiskovalci, ki se aktivno vključujejo v bivanje v domu. Zaposleni upoštevajo, da stanovalci v ustanovi samo stanujejo in jih spodbujajo k čim bolj samostojnemu življenju in bivanju v domu.

- *Začasna namestitve in oskrba.* Dom upokojencev Kranj je prisluhnil tudi potrebam starejših občanov in njihovih svojcev, ki si želijo samo začasno in občasno namestitve v ustanovi. Za to obliko oskrbe je namenil tri enoposteljne sobe, ki so naj sodobnejše opremljene za vse vrste oskrbe in zdravstvene nege. Tu so lahko stanovalci nastanjeni od enega dneva do največ treh mesecev. Za nastanitev se uporabniki odločajo zlasti zaradi odsotnosti svojcev, ki za njih skrbijo in jih negujejo, nadaljevanja zdravstvene nege po odpustu iz bolnišnice, neprimernih stanovanjskih razmer, predvsem v zimskem času, in za spoznavanje bivanja v domu in ustanovi kot taki. Za to možnost vlada vse leto veliko zanimanje, tako da so rezervacije sob oddane že v naprej.
- *Dnevni center* je oblika varstva, v katero se vključujejo starejše osebe, ki zaradi posebnih potreb potrebujejo nadzor, varovanje in pomoč. To je oblika institucionalnega varstva, namenjenega posameznikom, ki še ne potrebujejo zahtevne zdravstvene nege in celodnevne stacionarne namestitve. Dejavnost pomembno dopolnjuje in razbremenjuje družinsko oskrbo ter podaljšuje bivanje v lastnih domovih. V dnevnem centru so uporabnikom na voljo organizirana prehrana, družabne aktivnosti ob strokovnem vodstvu osebja, vključevanje v skupne dejavnosti z ostalimi stanovalci doma in storitve zdravstvene nege. Kot družabniki se v dnevni center v okviru prostovoljnega socialnega dela vključujejo dijaki kranjskih srednjih šol in študentje fakultete za socialno delo.

- *Pomoč na domu* je izveninstitucionalna oblika varstva, ki omogoča starejši in invalidni populaciji, da ob organizirani pomoči ostane v svojem socialnem in lokalnem okolju čim dalj avtonomna. Gre za organizirane oblike pomoči socialne oskrbe v primeru starosti, invalidnosti in v drugih primerih, kot lahko taka pomoč nadomesti institucionalno varstvo. Oblike socialne oskrbe so gospodinjska pomoč, pomoč pri vzdrževanju osebne higijene in pomoč pri ohranjanju socialnih stikov. Osebje doma obiskuje in oskrbuje 105 oseb na njihovem domu, od tega 20 oseb trikrat na dan. Financiranje te dejavnosti zagotavlja lokalna skupnost, ki tudi določi višino plačila za uporabnike. Dom storitev ponuja občanom Kranja, Nakla in Šenčurja. Uporabnikom omogoča boljšo kvaliteto življenja in se prek prevozov v dnevno varstvo povezuje z ostalimi dejavnostmi doma.
- *Dostava hrane na dom* je pomembna storitev, ki bi jo lahko uvrstili med socialno varstvene storitve. To je socialnovarstvena storitev tudi zato, ker uporabniku ponuja neke vrste varnost, saj ga raznašalec obišče vsak dan in ga lahko informira tudi o drugih dejavnostih, ki jih ponuja dom. Navadno ali dietno kosilo iz domače kuhinje vsak dan prejme približno 120 občanov Kranja in širše okolice. Dostavo izvajajo pogodbeni prevoznik in negovalke službe pomoči na domu.

VIZIJA RAZVOJA VARSTVA

V svoji razvojni viziji do leta 2010 si je dom upokojencev Kranj zadal nekatere dodatne cilje:

- zagotavljanje dodatnih kapacitet institucionalnega varstva v obliki dislociranih enot v občinah Cerklje, Naklo in Šenčur
- izgradnja oskrbovanih stanovanj v sodelovanju z mestno občino Kranj
- ustanovitev svetovalne službe
- pridobitev prostorov za dietno jedilnico za zunanje abonente
- izgradnja večnamenske dvorane za srečanja, plese, prireditve za vse starejše občane Kranja in okolice
- ustanovitev in vzpostavitev sodobnega centra za starejše.

Vizijo razvoja doma je oblikovala izredno motivirana ekipa zaposlenih, ki nenehno skrbi za kvaliteto in kvantiteto storitev ter jih prilagaja uporabnikom na podlagi njihovih potreb. Tak razvoj je tudi v razvojnem načrtu skrbi za starejše na območju lokalnih skupnosti, ki so zaprosene za finančno udeležbo.

Bojana Petrovič

VIRA

- RAMOVŠ, J. (1994), *Sto domačih zdravil za dušo in telo 2*. Celje: Mohorjeva družba.
- Zakon o socialnem varstvu, uradno prečiščeno besedilo (2004). *Ur. l. RS*, 36, 13. 4. 2004.